

zabýváme spíše širšími regionálními souvislostmi, potřebujeme zaplnit i bílá místa na mapě. Hledáme proto vhodné záznamy, které by přinesly důležité doplňující informace. Zjišťujeme, že řada oblastí byla v minulosti opomíjena, přestože mají z paleoekologického hlediska velký potenciál.

Do kterého období v minulosti by vás lákalo přenést se v čase a prohlédnout si reálnou podobu tehdejší krajiny?

PSz: Vzděláním jsem medievista se zaměřením na pozdní středověk. Rád bych se podíval na konec 14. stol., navštívil několik lesů a viděl na vlastní oči kácení a pařezení, o nichž víme z písemných zdrojů té doby. Bylo by skvělé najít odpovědi na některé otázky, které z retrospektivy se zdají být zoufale složité.

RH: Mě by asi nejvíc zajímal raný holocén, tedy doba, kdy se vegetace a druhy otevřených glaciálních stanovišť postupně přeměňovaly v zapojené lesní prostředí. Také bych se rád podíval, co s diverzitou vegetace udělalo rozšíření zemědělství v neolitu. Ne že bychom neměli žádnou představu, ale až na úroveň druhového složení rostlinných společenstev se dostáváme velmi obtížně, pokud vůbec. Ideální by bylo konečně vymyslet stroj na cestování časem a spousta otázek by se rázem vyřešila.

PK: Napínavých období se najde v minulosti mnoho a platí, že čím dále zpět v čase jdeme, tím méně informací získáme. Zajímalo by mne tedy se přenést do klimatického optima holocénu a zjistit, jak to bylo se zalesněností krajiny, jakou skutečnou roli hráli herbivoři nebo co páchal oheň. V souvislosti se zalesněním a spásáním by byla zajímavá i poslední doba ledová – k těmto otázkám existuje řada kontroverzí, které neumíme uspokojivě vyřešit.

5 Analýza pylových zrn nalezených v sedimentech poskytuje palynologům informace o vegetaci, která se v minulosti vyskytovala v blízkosti místa odběru. Na snímku pylové zrno smrku (*Picea*). Foto P. Kuneš

Zůstaly v dnešní krajině stopy, které může „číst“ i laik, vnímavý člověk procházející krajinou?

RH: Nepochybně, jen musíme vědět, o které stopy jde. Někdy jsou to celkem jasné věci, někdy však pouhé pocity a domněnky, bohužel léty opakovaní petrifikované coby pravda o historii přírody. Známy britský historický ekolog Oliver Rackham tomu říká faktoidy, tedy ve skutečnosti nepravdivá fakta. Intuice je při poznávání reality výborná věc, jen by měla být důkladně korigována zpětnou vazbou kritického myšlení.

PSz: Je toho určitě hodně, zejména s využitím krajinné archeologie můžeme leccos přímo vidět. Pokud si vyhradíme pár dnů k přečtení základní literatury, může-

me najít mnoho zajímavých věcí, které nevyžadují žádné speciální znalosti. Na druhou stranu by měly být napsány jedno- -druhé příručky, jakými jsou třeba v Anglii publikace Woodland Heritage Manual od Iana Rotherhama a jeho spolupracovníků. Mají za cíl naučit širokou veřejnost, na co se dívat v lesích. Výsledkem je spousta kvalitního výzkumu provedeného amatéry. V příštím projektu možná připravíme něco podobného pro českou veřejnost.

Vaší ambicí je také poskytnout podklady pro diskuzi o způsobech lesního managementu a ochrany lesů. Jaké poučení z historie by mohlo být atraktivní pro lesníky a vlastníky lesů?

RH, PSz: Přispět k diskuzi o hospodaření v lesích představuje nepochybně jeden z hlavních (ne-li vůbec hlavní) aplikovaných cílů projektu. Způsob lesního hospodaření v České republice je velmi dobře promyšlený a stojí na ekologicky validním poznání lesních ekosystémů. Jako hlavní nedostatek vnímáme rigiditu systému, který s těžší připouští něco mimo svá vlastní pravidla. V historii byly, pokud víme, také poměrně striktní zásady jak v lesích hospodařit – a přesto lesy vypadaly dost odlišně než dnes. V tomto srovnání se nám jako nejdůležitější poučení jeví princip plurality přístupů. Nejhorší je myslet si, že něco děláme správně, protože tak se to přece dělalo vždycky. Netrvějme na kdysi stanovených pravidlech, jakkoli dobře myšlená a vymyšlená mohou být. Umožněme v lesích různorodost hospodářských přístupů a hlavně – neustále o nich diskutujme a budme otevření změnám.

Děkujeme za rozhovor.

Václav Pelcman

Děčínský jinan dvoulaločný

Jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) je dvoudomý opadavý strom a představuje jediného zástupce čeledi jinanovitých (*Ginkgoaceae*). Ačkoli připomíná listnatý strom, patří mezi nahosemenné dřeviny. V druhohorách byl rozšířen po celé severní polokouli. Přestože je velmi odolný, postupně vymizel z Ameriky a Evropy – dochoval se pouze v Číně, kde je národním stromem. Odtud se znovu dostal pomocí člověka do okrasných výsadeb v Evropě.

Název *Ginkgo* vznikl zkomolením čínského jména (yin xing-jin sing) – stříbrná meruňka. Stejně mu říkají též v Japonsku. V Číně a Japonsku se konzumují jeho pražená semena. Číňané po tisíce let využívají také jinanové listy – proti astmatu, kašli, ale i demenci. Současná farmakologie vyrábí z listů zejména různé tinktury, o nichž se uvádí, že napomáhají proti mozkovým příhodám a s tím souvisejícím potíží.

Děčínský exemplář jinanu dvoulaločného byl zasazen někdy po r. 1735, asi po dokončení výstavby loveckého dvora, který

se tehdy nalézal na levém břehu Labe v jinak neobydlené krajině. Teprve po výstavbě železniční trati Děčín – Dráždany (1864) se jinan vyvíjel v obydlené části města Podmokel (Bodenbach), v sousedství tehdy již barokně přestavěné budovy zámečku. Mezi ním a řekou byl pravděpodobně i násep železniční trati.

Strom vedu v pozornosti od r. 1963. Průvodce Děčínsko (Nakladatelství Olympia, 1984) uvádí jeho výšku 22 m a obvod v prsní výšce 3,15 m. Vzhledem k tomu, že se takové údaje často opisují, není jisté, k jakému datu se vztahují. V zimních obdobích se několikrát stalo, že se vrcholový letorost zlomil. Jinak strom vykazuje obdivuhodnou životaschopnost. Je dlouhodobě zamořován výfukovými plyny motorových vozidel (hlavní městská tepna), kořeny jsou napájeny solankou (chemické ošetření vozovky), a přesto stále přežívá. Každoročně kvete, na podzim se zbarví listy a opadávají kulatá semena.

V srpnu 2012 jsem provedl vlastní měření: výšku jsem srovnávací metodou vypočítal na 25,7 m; obvod ve výšce 1 m činí 4,05 m; stáří stromu může být až kolem 270 let (záleží na věku v době výsadby, přesné údaje nejsou k dispozici).

1 Jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) v Děčíně, srpen 2012. Foto V. Pelcman